

НА ЗАКІНЧЕННЯ НОМЕРА

ЕНДОКРИННІ ПРОБЛЕМИ ДЖОНА КЕННЕДІ

Скорочений виклад

Kevin R. Loughlin
Urology, 2002; 59:165-169

Джон Ф. Кеннеді (рис. 1) належав до найбільш популярних осіб свого покоління, разом з тим докладна інформація про його здоров'я, зокрема, стан надниркових залоз, залишалися об'єктом чуток та інсинуацій. Наш невеликий огляд є спробою зрозуміти етіологію його ендокринного захворювання і з'ясувати її вплив на професійне й особисте життя цього визначного американського державного діяча.

Ранні роки

Протягом свого життя Кеннеді не міг похвалитися добрим здоров'ям. У дитинстві йому поставили діагноз астми, він часто мав нежить і був дуже худорлявим; те ж саме відзначалося в підлітковому віці і в роки навчання в коледжі. Вступивши у Пристонський університет у 1935 році, майбутній президент мусив піти з першого курсу через медичні проблеми, він лікувався у шпиталі Пітера Брента Брайгема, а потім перевівся на навчання у Гарвард, щоб перебувати ближче до своїх лікарів. Проте, незважаючи на численні хворобливі епізоди в ранньому віці, немає доказів щодо надниркової недостатності в перші 20 років життя Кеннеді. Натомість є інформація про деформації хребта, ймовірно, спричинені футбольними травмами.

Рис. 1.
Джон Ф. Кеннеді
(жовтень 1962 р.).

Роки війни

Джон Ф. Кеннеді вступив на службу у військово-морський флот у 1941 р. Воюючи на Тихому океані, він потрапив у відомий інцидент, коли його човен застряв на міліні протягом 50 годин. Це сприяло вертебральним проблемам, згодом у молодого офіцера розвинулася малярія. Спинальні симптоми прогресували до вираженої інвалідизації, і в червні Кеннеді виконали операцію на міжхребцевому диску у клініці Лейгі (Бостон). Оперуючий лікар Джеймс Л. Поппен у листі від 1 серпня 1944 року до капітана Фредерика Л. Конкліна з Військово-морського шпиталю в Челсі (Массачусеттс) стверджував, що втручання на диску L₅ було цілком успішним, і не зазначав про якісь застереження з приводу недостатності надниркових залоз.

Операція стала об'єктом гумору з боку Кеннеді. Зокрема, він писав у листі до одного з товаришів, "Щодо моєї операції, то про неї я міг би написати кілька сторінок..., але, щоб не переобтяжувати тебе, лише зазначу, що лікар мав би перечитати ще кілька книжок, перед тим як братися за ножа".

6 грудня 1944 року Кеннеді пішов у відставку з ВМФ США через медичні причини. У його особовій картці зі шпиталю в Челсі записано, що він мав у недавньому анамнезі операцію на міжхребцевому диску та малярію, рентгенологічні ознаки виразки 12-палої та спазмів ободової кишки, 8% еозинофілів у загальному аналізі крові, проте в мазку крові паразитів виявлено не було. Діагноз, що мотивував відставку, формулювався як “хронічний коліт (шифр №381)”. Висновок військово-медичної ради був такий: “На нашу думку, цей офіцер непридатний для військової служби”. У ньому (та інших військових документах Кеннеді) знову ж таки не було жодних натяків на ендокринні проблеми.

Роки політичної діяльності

Проблеми зі спиною продовжували докучати відставнику протягом післявоєнних років. Перший доступний доказ щодо діагнозу надниркової недостатності, хвороби Аддісона, датується 1947 роком. У листі від 20 березня 1953 року хірурга з названої бостонської клініки Лейгі Вернона Діка, адресованому провідному вашингтонському урологу Вільяму Гербсту, сказано: “Сенатор Кеннеді періодично лікувався у нас з 1936 року з приводу різних станів, найсерйознішим з яких була хвороба Аддісона; такий діагноз було поставлено у жовтні 1947 року, тоді ж почато лікування. Нині він почувується доволі незле”. У цьому ж листі доктор Дік пише: “Стан пацієнта контролює лікар Елмер Бартелс від самого моменту постановки діагнозу. Хворий почувується задовільно і наступного разу планує прийняти пілюлі деоксикортикостерону ацетату (ДОКА) 10 квітня. Кортизон він приймає щоденно”.

Є повідомлення, що, відвідуючи Лондон на початку серпня 1945 року, Кеннеді раптово захворів. Докладніше про цю подію невідомо, імовірно, то був адреналовий криз.

Перебуваючи в Японії у жовтні 1951 року, він знову важко захворів (температура тіла піднялася вище 106° за Фаренгейтом). Цей епізод, ще імовірніше був адреналовим кризом, і політик терміново поспішив на батьківщину для подальшого лікування.

Окрім розладів надниркових залоз, його продовжували непокоїти проблеми зі спиною, через що частину своєї передвиборної кампанії 1952 року на виборах у сенат він провів, пересуваючись на милицях.

У 1954 році, вже будучи сенатором, Кеннеді зазнав повторної спінальної операції, котру зробили у Шпиталі спеціальної хірургії (Нью-Йорк). Післяопераційний період був дуже складним, тому майбутній президент виконав усі церковні ритуали. Через рік виявилось, що стаття, яку опублікував у 1955 році в журналі “Archives of Surgery” лікар Джеймс Ніколас під назвою “Лікування недостатності надниркових залоз при хірургічному втручанні”, серед іншого містила клінічний випадок, що співвідносився із анамнезом і клінічним профілем Кеннеді. Згодом лікуючий лікар це підтвердив.

Незважаючи на згадані епізоди, сенатор продовжував підтримувати імідж “здорової та енергійної” особистості. Він робив політичну кар’єру на все вищих і вищих рівнях, проте навіть найближчі співробітники не знали про його ендокринні розлади або не бажали визнати цей факт. Помічник Теодор Соренсон казав: “Замість терміна “хвороба Аддісона” Кеннеді віддавав перевагу висловлюванням типу “часткова доброякісна недостатність” або “легкий розлад функцій”, що супроводжували малярію і стреси воєнних років”. У пізніших коментарях він стверджував: “Фактично обстеження, проведене у грудні 1958 року (тест стимуляції АКГГ), засвідчило задовільні результати щодо надниркових функцій”.

Інші довірені особи, а пізніше й біографи скептично ставилися до того, чи мав майбутній президент якісь серйозні проблеми із здоров'ям. О'Донелл і Пауерс зазначали: "Анамнестичні дані Кеннеді щодо недостатності надниркових залоз, що зробили операцію на хребті настільки складною, викликали чутки, ніби він страждає на хворобу Аддісона... Визначальними її симптомами є загальна слабкість і швидке виснаження, чому цілком суперечили невтомність і енергетика сенатора..., особливо коли він працював по 18 годин на добу під час передвиборної кампанії". Є повідомлення, що його сім'я тримала запаси гормональних препаратів у всіх містах, де він мав виступати.

Очевидно, головною підставою, чому інформація про надниркові проблеми Кеннеді не була доступна широкому загалу, стали потенційні негативні політичні наслідки. Його суперники шукали будь-що, аби підірвати імідж "моложавого і енергійного" кандидата. Коли сенатору представили губернатора Каліфорнії Едварда Г. Брауна, то перші слова, які при цьому сказав губернатор, були: "О, я знаю, що ви маєте хворобу Аддісона!". Незадовго перед з'їздом Демократичної партії в 1960 році два співробітники Ліндона Джонсона, Едвардс і Коннолі, вирішили висловити у пресі завуальовані сумніви щодо довготривалості життя Кеннеді, взявши до уваги стан його ендокринної системи.

Потенційні негативні наслідки, викликані тим, що стан здоров'я політика став би доступний громадськості, неможливо передбачити. Наприклад, д-р Джордж Д. Лундберг припускає: "Різниця між Ніксоном і Кеннеді під час президентських виборів 1960 року була дуже невелика — 0,17% (114 673 голоси)..., але якби американський народ дізнався, що один із кандидатів уже протягом 13 років страждає на невиліковне, потенційно летальне, хоч і фармакологічно кориговане захворювання, чи могли би бути результати виборів інакшими?". Відразу після них, коли президента спитали про стан здоров'я, він відповів: "Я ніколи не мав нічого спільного із захворюванням, котре ви згадали, — хворобою Аддісона".

Ббивство і автопсія

Події 22 листопада 1963 року залишаються одними з найбільш досліджених в історії США. Після поранення Кеннеді доправили в Паркландський шпиталь. Хоча ніде не публікувалося про те, що він має надниркову недостатність, лікувочий анестезіолог був про це поінформований і призначив під час проведення реанімаційних заходів великі дози гідрокортизону. Багато суперечностей є довкола результатів автопсії тіла президента. У початковій доповіді Комісії Воррена зовсім не згадується про якесь обстеження надниркових залоз, проте подальші звіти стверджують, що під час секції не було виявлено ніяких ознак наявності тканини цієї залози, а отже, діагноз ідіопатичної хвороба Аддісона верифікували.

Стан здоров'я Кеннеді і 25 поправки до Конституції

Коли Джон Кеннеді перебував на посту президента протягом 1961–1963 рр., вже існувало конституційне забезпечення передачі влади у випадку смерті глави держави, але не в ситуації тимчасового порушення його функцій, пов'язаного із здоров'ям.

Проте саме його неочікувана смерть, а не хвороба спонукала Конгрес переглянути правові аспекти спроможності президента. Хоча недостатність надниркових залоз у політика, якому присвячена наша стаття, потенційно могла перешкодити йому виконувати функції президентства, подібне не було чимось винятковим в американській історії. Президенти Гарфілд, Вільсон, Франклін Рузвельт

і Ейзенхауер мали серйозні проблеми із здоров'ям, що перешкоджали їх основній діяльності.

Беручи це до уваги, у 1967 році Конгрес США схвалив 25 поправку до Конституції. Згідно з нею у критичних обставинах президентом призначається віце-президент, але таке призначення має підтвердити Конгрес.

Окрім того, 4 розділ 25 поправки стверджує: "Якщо віце-президент і більшість вищих посадових осіб виконавчих департаментів або такого органу, який може передбачатися законом Конгресу, передають голові *pro tempore* сенату і спікеру палати представників свою письмову заяву про те, що Президент не в стані здійснювати повноваження і обов'язки, які стосуються його посади, то віце-президент негайно приймає на себе повноваження і обов'язки цієї посади як Президент, виконуючий обов'язки". Крім того, у ній сказано: "Після того як Президент передає голові *pro tempore* сенату і спікеру палати представників свою письмову заяву про те, що неспроможності більше не існує, він відновлює здійснення повноважень і обов'язків своєї посади, якщо віце-президент і більшість вищих посадових осіб виконавчих департаментів або будь-якого подібного органу, передбаченого законом Конгресу, протягом чотирьох днів не представлять голові *pro tempore* сенату і спікеру палати представників свою письмову заяву про те, що Президент не в стані виконувати повноваження й обов'язки своєї посади. Після цього Конгрес вирішує назване питання, зібравшись протягом найближчих сорока восьми годин, якщо в цей час не відбувається його сесія".

Проте ця поправка навмисно дуже туманна, що робить її застосування обтяжливим і непродуктивним. Немає чітких показників для визначення того, чи президент інвалідизований або одужує. Якщо б вона діяла в часи президентства Кеннеді, то наскільки неспроможним він мав би бути внаслідок своєї хвороби, аби підпасти під неї? На жаль, подібні суперечності існують і дотепер. Інвалідизація президента і нині залишається темою, котру не хочуть порушувати як виконавча, так і законодавча гілки керівництва США.

Висновки

Деталі надниркового захворювання Джона Ф. Кеннеді були і залишаються одним із найбільших секретів. Ймовірно, що діагноз недостатності надниркових залоз йому поставили в 1947 році, після чого він потребував замісної стероїдотерапії решту свого життя. Хоча сама хвороба становила певну небезпеку для життя політика (епізоди погіршення загального самопочуття в 1945 році у Лондоні, 1951 року — в Японії і 1954 року — в Нью-Йорку), він дотримувався активного життєвого графіка.

Немає доказів, що ця патологія і її подальше лікування впливали на психічні функції Кеннеді, його інтелект і виконання суспільних обов'язків. Він вів яскраве життя з мінімальними проявами якихось фізикальних дефектів. Разом з тим залишається невідомим, наскільки інтенсивної гормонотерапії зазнавав президент.

Звичайно Джон Ф. Кеннеді жив у цілком інакшу епоху в сенсі прискіпливості преси. Практично неможливо навіть уявити, щоб людина його рівня нині могла би досягнути такого ж ступеня закритості приватного життя. Залишається багато суперечностей, якою мірою суспільство повинно знати про стан здоров'я лідера нації. Випадок Кеннеді знову порушує питання, що цілковита і відкрита інформація про стан здоров'я кандидатів на президентство може бути корисною як для них самих, так і для країни в цілому, і більш чітке законодавче забезпечення передачі влади в разі інвалідизації державного керівника є необхідним.

РЕДАКЦІЙНИЙ КОМЕНТАР

Як ми вже знаємо, пацієнти із частковою або повною недостатністю надниркових залоз можуть повноцінно жити, а їх тривалість життя не скорочується при адекватній замісній гормонотерапії. У випадку Кеннеді хвороба не мала негативного впливу на загальне самопочуття, професійне та особисте життя, виконання державних функцій. Проблеми конфіденційності, взаємодії з медіа та політиками, а також необхідності бути обізнаним про стан здоров'я кандидата на високий державний пост є дуже важливими. Інформація такого типу, неадекватно трактована і розглянута з іншої перспективи, може бути використана в політичній боротьбі з метою усунення чесної конкуренції. Іронія полягає в тому, що президентські вибори 1960 року були більш смертельні для Кеннеді, ніж його хвороба, — якби він програв через те, що виборці знали про неї, то, ймовірно, зберіг би своє життя.

Підготував *Юрій Матвієнко*